

hoger. Daar behoorde 52,1% van de predikantsplaatsen tot deze richting, na Drenthe (52,4%) het hoogste percentage van het land.⁸¹ De in 1919 opgerichte Vrijzinnig Christelijke Jongeren Bond (VCJB)⁸² legde eigen accenten. Die werden rechts-modern genoemd: bewust van eigentijdse wetenschap en cultuur, en tegelijk op zoek naar religieuze bezieling en persoonlijk contact. Rienk Klooster spreekt van ‘romantisch gemeenschapsverlangen’ en ‘idealistisch besef een gemeenschappelijke roeping te hebben in deze wereld’:

Er werden conferenties georganiseerd en studiegroepen, evenzo jongens- en meisjeskampen liefst met ’s avonds een kampvuur.⁸³

Gods liefde werd zichtbaar in verdraagzaamheid, in positieve waardering van verschillen tussen mensen en culturen. Als voorlopers van dit ‘evangelisch humanisme’ werden in Nederland Desiderius Erasmus (ca. 1467-1536), Dirck Volckertzoon Coornhert (1522-1590) en de volkenrechtsgeleerde Hugo de Groot (1583-1645) beschouwd.⁸⁴

De in 1924 in Ter Apel opgerichte VCJB beoogde geloof als ‘persoonlijk bezit’. Door deze dynamische opvatting van religie hadden de VCJB-ers geen enkele moeite met de gedachte dat de Bijbel natuurkundig een verouderd wereldbeeld weerspiegelde. Wanneer Jezus God aansprak als ‘Onze Vader die in de hemelen zijt’ ging hij uit van een voorstelling van zijn eigen tijd, namelijk de hemel als een fysieke plek ergens boven de aarde. Inmiddels wist men beter: indien God zich al ergens ‘bevond’ dan was dat óf overal, óf in de mens.⁸⁵

De kerkenraadsleden hadden de naam meer heil te verwachten van onderwijs en noeste arbeid dan van bevlogen politiek. Hun kinderen in de VCJB hadden daar minder watervrees voor. Dat uitte zich in activiteiten ten behoeve van internationale ontwapening (gestimuleerd door de internationale vredesweek van 1924) en bestrijding van chemische oorlogsvoering (gifgassen). Van de pacifistische onderwijzer Fedde Schurer werd de brochure *Christendom en Oorlog* verspreid, van de Duitse ooggetuige van de loopgravenoorlog Erich Maria Remarque, *Der Weg Zurück*. De VCJB-ers gingen met deze antimilitaristische lectuur en handtekeningenlijsten langs de deuren in Ter Apel.⁸⁶

Theologie werd pas interessant geacht wanneer er verband bestond met hetzij de maatschappij, hetzij het innerlijk leven. Van de in 1925 jong overleden Karel Hendrik Roessingh kwam een artikel over “Christendom en wereld” onder de aandacht, waarin gewaarschuwd werd tegen ‘gemakkelijk optimisme’. De vrijzin-

⁸¹ Hans te Winkel, ‘De ‘Vrijzinnige richting’ binnen de Nederlandse Hervormde Kerk’, in: *DNK (Documentatieblad voor de Nederlandse Kerkgeschiedenis na 1800)* 67 (december 2007), 44.

⁸² Cf. C. Boer e.a., *Het Jonge Hart. Het verhaal van de Vrijzinnig Christelijke Jeugd Centrale 1915-1985*, Zoetermeer 1994 27.

⁸³ Rienk Klooster, *Het vrijzinnig protestantisme in Nederland*, Kampen 2006, 60.

⁸⁴ *Beginselprogram en werkplan VCJC*, Utrecht 1933, in: HDC arch. VCJC, doos 1.

⁸⁵ Notulenboek VCJB Ter Apel, 9-3 en 20-4-1925, in: AHWK.

⁸⁶ Idem, 15-7-1925.